

УДК 336.225.676(477)

ПРОБЛЕМИ ПОДВІЙНОГО ОПОДАТКУВАННЯ ДЛЯ ПРАЦЮЮЧИХ ЗА КОРДОНОМ

І. Бока, зд. гр. ФС-19

Л. Задорожня, асистент

Центральноукраїнський національний технічний університет

На сьогодні постала проблема подвійного оподаткування для осіб які вимушено виїхали за кордон через повномасштабну війну. Це відбувається через те, що за міжнародними нормативно правовими актами країн в котрих перебувають наші громадяни, автоматично набувають статус податкового резидента країни, в котрій вони знаходяться, за умови фізичного пробування на території цієї країни протягом 183 днів календарного року.

Зараз більшість українців, котрі виїхали закордон через воєнні дії в Україні, або втрачають статус податкового резидента України або підлягають подвійне оподаткування та їх доходи, навіть якщо доходи надходять з іншої країни, оподатковуються за правом тієї країни, в котрій громадянин отримав статус податкового резидента, але слід зауважити також, якщо українці за кордоном живуть за власні заощадження або коштом соціальних та пенсійних виплат, то такі доходи не оподатковуються.

Головні проблеми, які з цього виникають, це:

- подвійне оподаткування;
- додаткові втрати бюджету України (прибуток країни з податку від доходів);
- більші податки для громадян України, котрі покинули країну.

Зазвичай людина може бути податковим резидентом тільки однієї країни, але через те, що в Україні немає процедури виходу за податкового резидентства трапляються випадки, коли громадяни України набувають статус податкового резидента одночасно в двох країнах.

Україна має чинні конвенції та договір про уникнення подвійного оподаткування з 73 державами світу, в томі числі більша частина країн Європи, Мексика, Саудівська Аравія, США, Канада тощо. Тож згідно з договорами, після 183 днів перебування громадянина та податкового резидента України за кордоном, громадянин України набуває статусу податкового резидента іншої країни, в той час як Україна втрачає податкового резидента та податки, котрі громадянин міг сплатити до бюджету.

Варто зазначити, що 19 серпня 2022 року Україна приєдналась до багатосторонньої угоди про автоматичний обмін податковою інформацією (CRS), для уникнення подвійного оподаткування. У майбутньому українська податкова в автоматичному режимі надсилатиме всю інформацію про українців, які є податковими резидентами інших країн. Але щоб CRS запрацювала в штатному режимі, уряду та Верховній Раді необхідно завершити імплементацію низки документів у цій сфері, на що потрібен звісно деякий час.

Поки CRS в Україні не запрацювала в повній мірі, обмін податковою інформацією здійснюється на основі багатосторонніх і двосторонніх договорів. Проте надання будь-якої інформації відбувається не автоматично, а за запитом.

В той час, як в країні йде війна, коли бюджет витрачається на воєнні витрати, відбудову інфраструктури, коли надходження до бюджету зменшились через окуповані території, зруйновану інфраструктуру, зменшення кадрів через мобілізацію чоловіків та виїзд громадян за кордон в пошуках захисту, що приводить до зменшення кількості грошей в обороті України, надходження від тих громадян що працюють в Україні дистанційно а проживають закордоном тепер йдуть до бюджету інших країн. Через виїзд громадян за кордон, бюджет країни втратить значну частину доходів від податків. За даними ООН, з України після війни виїхало більше ніж 9 млн. осіб.

Для громадян України, котрі зараз змінюють статус податкового резидента повстає

інша проблема. В країнах Європи більші податки ніж в Україні.

Наприклад в Україні податки від доходу складають 18%, військовий збір 1,5% а ЄСВ 22% [1]. Тоді як в інших країнах треба сплатити податок від доходів в кількості 45 % для Франції, 54% - Іспанії, до 36% Польщі, 47,5% - Німеччина .

За статистичними даними Міністерства фінансів України, дохід від податків в 2020 році складав 851 115,6 млн. грн., що становить 79,10% доходів держави, в 2021 році - 1 107 090,9 млн. грн., відповідно 85,37% доходу до бюджету, а ось в 2022 році надходження суттєво знизилися і становили 949764,4 млн. грн., відповідно 53,14% доходу в бюджет [3].

Але в такі складні часи для України, деякі країни йдуть на зустріч та допомагають Україні а також громадянам, котрі живуть зараз на території інших країн, а саме дозволяють не сплачувати українським громадянам податки тих країн, в котрі вони переселились через війну.

Але мова йдеться в здебільшого про доходи, котрі надходять з України чи інших країн. Тобто це не зв'язано з доходами котрі були отримані в тому краї, де зараз знаходиться резидент.

Одна з таких країн це Ірландія. Податкова служба Ірландії не зобов'язувала сплачувати ірландський податок на прибуток та універсальний соціальний збір (USC) з доходів отриманих з України в вигляді заробітної плати до кінця 2022 року.

Наступна країна – наша сусідка, котра прийняла найбільшу кількість наших громадян після початку бойових дій в Україні, а саме Польща. Влада Польщі вирішила відмовитися від збору податків з українців, які знайшли притулок в країні і працюють віддалено, сплачуючи податок на прибуток у своїй країні. Таким чином, Польща відмовилась від стягування податків на користь української сторони [2].

Литва також лояльно поставилася до наших громадян, але є певні нюанси. Так, українські ФОПи, які прибули у Литву після початку повномасштабного вторгнення РФ в Україну, можуть не сплачувати податки, якщо вони працюють за старими договорами, що були укладені ще до 24 лютого 2022 року до закінчення війни в Україні.

Водночас якщо ФОПи проживають у Литві, отримали статус біженця та уклали нові контракти вже у цій країні – платити податки та подавати декларацію потрібно. Адже тоді особа вважається повноцінним платником податків на території Литви.

На жаль в інших країнах ЄС та за його межами відсутня інформація щодо запланованих спеціальних змін до існуючого податкового законодавства без яких немає підґрунтя для будь-якого пільгового оподаткування українців, і ситуація з де-факто подвійним оподаткуванням українських зарплат буде залишатися проблемою самих українців.

Отже, для уникнення подвійного оподаткування фізичним особам, треба надати підтверджуючу інформацію про всі джерела прибутку та тісний соціальний зв'язок з Україною, тобто це можуть бути довідки про наявність актуальних рахунків в українських банках, довідка про нерухоме майно, докази про наявність зареєстрованого в Україні ФОП, квитанції про сплату комунальних платежів, довідки про відвідування дитиною особи навчальних закладів в Україні (зазвичай дистанційно) тощо.

Список літератури

1. Податковий кодекс України. zakon.rada.gov.ua URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
2. Ustawa o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa. gov.pl URL: <https://cudzoziemcy.lublin.uw.gov.pl/sites/default/files/aktuale-zal/Ustawa%20o%20pomocy%20obywatelom%20Ukrainy%20w%20zwi%C4%85zku%20z%20konfliktem%20zbrojnym%20na%20terytorium%20tego%20pa%C5%84stwa.pdf>
3. Доходи держбюджету України. index.minfin.com.ua URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/income/>